

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова Приймальної комісії
ДВНЗ «Університет банківської справи»

_____ Т.С. Смовженко
29 березня 2016 року

ПРОГРАМА

**співбесіди для іноземців та осіб без громадянства
для конкурсного відбору вступників
до ДВНЗ «Університет банківської справи»
для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю
073 «Менеджмент» (для спеціалізацій «Менеджмент людських ресурсів»,
«Бізнес-адміністрування» та «Управління фінансово-економічною
безпекою») на денну форму навчання**

Київ 2016

Укладач:

Семів Л.К. - д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та управління персоналом Львівського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи», голова фахової атестаційної комісії.

Рецензент:

Шульц С.Л. – д.е.н., професор, завідувач відділу ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України».

Розглянуто та ухвалено на засіданні кафедри економіки та управління персоналом Львівського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи» 29 лютого 2016 року (протокол №8).

Розглянуто та погоджено на засіданні Навчально-методичної ради ДВНЗ «Університет банківської справи» 22 березня 2016 року (протокол № 6).

Розглянуто та ухвалено на засіданні Приймальної комісії ДВНЗ «Університет банківської справи» 29 березня 2016 року (протокол № 6).

ВСТУП

Програма співбесіди для іноземців та осіб без громадянства для конкурсного відбору вступників до ДВНЗ «Університет банківської справи» для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 073 «Менеджмент» (спеціалізації «Менеджмент людських ресурсів», «Бізнес-адміністрування» та «Управління фінансово-економічною безпекою») на денну форму навчання побудована за синтетичним міжпредметним принципом і складається з окремих розділів, кожен з яких інтегрує матеріал певного функціонального спрямування.

Програма співбесіди для іноземців та осіб без громадянства для конкурсного відбору вступників до ДВНЗ «Університет банківської справи» для здобуття освітнього ступеня магістра є виявлення рівня знань та вмінь, визначених галузевими стандартами вищої освіти для фахівців освітнього ступеня «бакалавр».

Програма співбесіди для іноземців та осіб без громадянства для конкурсного відбору вступників до ДВНЗ «Університет банківської справи» для здобуття освітнього ступеня магістра охоплює питання з таких фахових дисциплін:

1. Економіка праці та соціально-трудові відносини
2. Ринок праці
3. Організація праці
4. Аудит персоналу
5. Управління персоналом
6. Економіка

Програма
співбесіди для іноземців та осіб без громадянства
для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю
073 Менеджмент» (спеціалізація «Менеджмент людських ресурсів»)

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ

Тема 1. Населення, трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства

Населення як демоекономічна категорія. Відтворення населення і його характеристики (показники). Трудовий потенціал: сутність, показники, структура. Фактори впливу на розвиток трудового потенціалу.

Людський капітал як соціально-економічна категорія. Структурні елементи людського капіталу. Інвестиції в людський капітал.

Концепція людського розвитку. Індекс людського розвитку: методологія визначення, призначення, сфера використання.

Література: 1,4,5,6,7,14.

Тема 2. Соціально-трудова відносина як система

Поняття системи в економіці та в соціально-трудова сфері. Сторони, суб'єкти і органи соціально-трудова відносин: загальна характеристика, рівні соціально-трудова відносин. Якість трудового життя як узагальнена оцінка відносин у сфері праці. Формування і регулювання соціально-трудова відносин в умовах ринкової та інноваційної економіки.

Взаємодія і співробітництво сторін, суб'єктів і органів, що представляють інтереси держави, роботодавців і найманих працівників як основа механізму функціонування системи соціально-трудова відносин.

Сутність соціального партнерства та його роль у функціонуванні ринкової економіки. Форми соціального партнерства.

Література: 1,3,5,7,8.

Тема 3. Ринок праці та його регулювання

Ринок праці: сутність, зміст і структура. Механізм функціонування ринку праці. Сегментація ринку праці. Гнучкість ринку праці. Національні ринки праці: співвідношення внутрішнього і зовнішнього. Попит і пропозиція на ринку праці. Безробіття.

Зайнятість як соціально-економічна категорія і передумова формування соціально-трудова відносин. Види і форми зайнятості. Державна політика зайнятості. Глобалізація економіки та її вплив на зайнятість. Сучасні тенденції у сфері зайнятості. Безробіття: сутність, типи, соціально-економічні наслідки.

Література: 1,6,7,9,12,13,14,15.

Тема 4. Продуктивність і ефективність праці

Сутність продуктивності праці та її значення для соціально-економічного розвитку суспільства. Показники і методи виміру продуктивності праці. Умови, чинники і резерви зростання продуктивності праці. Теоретико-методологічні аспекти ефективності праці. Програмно-цільові методи підвищення продуктивності праці.

Література: 1,2,3,6,7,14.

Тема 5. Політика доходів і оплата праці

Економічні закони, що регулюють розподільчі відносини в ринковій економіці. Структура доходів населення. Номінальні і реальні доходи. Рівень життя: поняття і чинники, що його визначають.

Заробітна плата як соціально-економічна категорія ринкової економіки і основна форма доходів найманих працівників.

Література: 1,6,7,12,13,14.

Тема 6. Міжнародний досвід регулюванню соціально-трудоких відносин

Глобалізація світової економіки та її вплив на соціально-трудоку сферу. Сучасні світові тенденції розвитку соціально-трудоких відносин.

Зарубіжний досвід регулювання відносин у сфері зайнятості.

Література: 1,6,7,11,14.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Економіка праці та соціально-трудові відносини [Текст] : навч. посіб. / Г. М. Азаренкова, І. І. Борисенко, О. Г. Головка. – Львів : Новий Світ-2000, 2011. – 344 с.
2. Калина А. В. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посібник / А. В. Калина ; Міжрегіон. акад. управ. персоналом. – К. : Персонал, 2014. – 497 с.
3. Економіка праці і соціально-трудові відносини : навч. посібник / [М. Г. Акулов та ін.]. – К. : Центр учбової л-ри, 2012. – 327 с.
4. Сумцов В.Г. Економіка праці і соціально-трудові відносини : [навч. посібник с грифом МОН, 3-є видання, перероблене і доповнене] / В.Г. Сумцов, І.Г. Филиппова, Г.С. Балахнін. — Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013. — 512 с.
5. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навчаль - Навчальний посібник / В.М. Лукашевич, 2-ге видання, перероб. та доповн.: рис, . табл.; тестові завдання з дисципліни: та електр. диск CD-R80. – Львів : «Новий Світ-2000» , 2010. – 424 с .
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Ляш О.І., Гринкевич С.С. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. / О.І.Ляш, С.С.Гринкевич. – К.: Знання, 2010. – 476 с.
8. Колот А.М. Соціально-трудова сфера: стан відносин, нові виклики, тенденції розвитку: монографія / А.М.Колот. – К.: КНЕУ, 2010. – 251 с.
9. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua/control/uk/index>
10. Профіль гідної праці в Україні. Під редакцією Іванкевича В.В. – генерального директора Інституту розвитку соціального страхування та кредитування. Міжнародна організація праці, 2011. - <http://www.ilo.org>. -
11. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 рр. в умовах глобалізації викликів – К.: Парламентське вид-во, 2009р. – 632 с.
12. Закон України “Про оплату праці” // № 108/95 – ВР від 24.03.1995 р. — Режим доступу: <http://www.job.poltava.org/usefuls/oplata.shtml>.
13. Закон України “Про зайнятість населення” № 5067-VI від 5 липня 2012 р. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/803-12>
14. Регіональна міграційна політика та механізми її реалізації/ НАН України, Інститут регіональних досліджень; Наук. ред. У.Я.Садова. – Львів, 2011. – 460 с.
15. Ринок праці: навчальний посібник /Л.К. Семів , А.Я. Кузнецова ,Н.Є. Рак, І.М. Вознюк-Богів (гриф МОН) – К.:УБС НБУ, 2013. – 231 с.

РИНОК ПРАЦІ

Тема 1. Ринок праці в економічній системі, його суть і функції

Поняття «ринок праці», «ринок робочої сили» та «ринок робочих місць». Умови виникнення та ефективного функціонування сучасного РП. Елементи та види кон'юнктури РП.

Механізм саморегулювання РП. Регулювальна роль попиту та пропозиції на РП. Ціна товару «робоча сила». Функції РП.

Література: 1,2,6, 12,13,14, 15

Тема 2. Індивідуальна та сукупна пропозиція на ринку праці

Складові індивідуальної пропозиції на ринку праці.

Вузкий та широкий підходи до визначення пропозиції на РП. Поняття сукупної пропозиції робочої сили. Фактори та напрями впливу на обсяги сукупної пропозиції робочої сили. Структурно-функціональний аналіз пропозиції робочої сили.

Якісний склад пропозиції робочої сили: за категоріями населення, віком, статтю, професією, кваліфікацією.

Література: 1,2,3,6,13,14, 15

Тема 3. Індивідуальний та сукупний попит на робочу силу

Поняття індивідуального попиту на робочу силу. Фактори, що впливають на обсяги індивідуального попиту на робочу силу. Ринок робочих місць.

Короткостроковий та довгостроковий попит на робочу силу.

Література: 1,2,3,6,13,14, 15

Тема 4. Зайнятість та безробіття населення

Поняття, види та форми зайнятості робочої сили на ринку праці. Концепція повної та глобальної, примусової та добровільної зайнятості.

Механізм регулювання зайнятості та ринку праці.

Підходи до визначення безробіття як соціального явища. Основні види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне. Фактори безробіття. Визначення рівня безробіття

Література: 1,2,4,5,6,7,8,9,10, 14, 15

Тема 5. Гнучкий та незареєстрований ринок праці

Поняття гнучкості та жорсткості РП. Аспекти гнучкості РП: гнучкість витрат на робочу силу, форми зайнятості та режими робочого часу; мобільність робочої сили. Нестандартні режими робочого часу: неповний робочий день та його різновиди, гнучкий робочий рік, стислий робочий тиждень, режими гнучкого робочого часу. Надомна праця. Мобільність робочої сили.

Сутність та структура незареєстрованого ринку праці

Література: 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,14,15

Тема 6. Активна та пасивна політика держави на ринку праці

Активна політика ринку праці: мета, джерела фінансування, регіони поширення та основні напрями. Працевлаштування та його правові форми.

Поширеність допомоги по безробіттю. Джерела фінансування допомоги по безробіттю. Розміри допомоги по безробіттю.

Література: 1,2,3, 6,13,14, 15

Тема 7. Міжнародний ринок праці.

Світовий ринок праці, його структура та особливості формування, тенденції розвитку. Попит і пропозиція на робочу силу на міжнародному ринку праці. Глобалізація, технологічні зміни і попит на кваліфіковану та некваліфіковану працю. Неповна і вторинна зайнятість у світі. Зайнятість в неформальному секторі економіки.

Фактори і тенденції міжнародної міграції робочої сили.

Література: 1,2,3, 6,13,14,15

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова О.В. Ринок праці: [навчальний посібник] – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 624 с.
2. Зінкевич Н. Тенденції українського ринку праці під впливом світової фінансової кризи // Україна: аспекти праці. – 2010. - №3. - С.10-15.
3. Інтеграція України та Росії в європейський трудовий простір: монографія / Г.Багратян, І.Кравченко, О.Гулевич, Д.Вассіліу; за ред. д-ра екон. наук, проф. Г.А. Багратяна, д-ра екон. наук, проф. І.С.Краченко. – К.: УБС НБУ, 2010. – 172 с.
4. Кашуба Я.М. Роль державної служби зайнятості у поверненні внутрішньо переміщених осіб // Зайнятість та ринок праці. - 1(42)/2015. – с.4-7.
5. Макаренко О.І. Оцінка рівня тіньової складової ринку праці в Україні // Вісник Запорізького національного університету №1(5), 2010. – с. 159-164.
6. Макарова О.В. Реінтеграції внутрішньо переміщених осіб до місцевих ринків праці та запровадження активних програм зайнятості // Зайнятість та ринок праці. - 1(42)/2015. – с. 7-11.
7. Моторна І. Дистанційна зайнятість в умовах глобалізації економіки та соціально-економічні вигоди від її використання // Україна: аспекти праці. - 2008. - №3. - С.6 - 12.
8. Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу / [за ред. Е.М. Лібанової]. – К. : Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2012. – 404 с.
9. Регіональна міграційна політика та механізми її реалізації / НАН України, Інститут регіональних досліджень; Наук. ред. У.Я.Садова. – Львів, 2011. – 460 с. – (Сер. «Проблеми регіонального розвитку»).
10. Регіональні ринки праці: аналіз та прогноз / Садова Уляна, Семів Любов. Редкол.: відповідальний редактор академік НАН України М.І.Долішній. – Львів, 2000. – 264 с.
11. Савченко Н.В., Бондіні І.А. Впровадження дистанційного навчання безробітних: проблеми та перспективи. . // Зайнятість та ринок праці. - 1(42)/2015. – с. 61-65.
12. Системні вади ринку праці України та пріоритети його реформування. Аналітична доповідь. Національний інститут стратегічних досліджень. Київ, 2010. – 47 с.
13. Соціально-економічні та правові аспекти мінімізації ризиків у сфері зайнятості України: євро інтеграційний дискурс . // Зайнятість та ринок праці. - 1(42)/2015. – с. 65-69.
14. Про зайнятість населення, ВР України, Закон, от 05.07.2012, № 5067-VI.
15. Ринок праці: навчальний посібник /Л.К. Семів , А.Я. Кузнєцова ,Н.Є. Рак, І.М. Вознюк-Богів (гриф МОН) – К.:УБС НБУ, 2013. – 231 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ

Тема 1. Організація праці: сутність, зміст, мета, завдання

Поняття праці та її характер в умовах ринкової економіки. Суть понять “організація праці, “наукова організація праці. Зміст організації праці. Мета і завдання організації праці на підприємстві, в установі. Принципи організації праці.

Література: 6,8,16,18, 20

Тема 2. Поділ та кооперування праці на підприємстві

Поділ праці на підприємстві, в організації. Технологічний поділ праці, основні напрямки його вдосконалення. Функціональний поділ праці, основні напрямки його вдосконалення. Поопераційний поділ праці, його позитивні і негативні моменти. Монотонність праці: причини виникнення та шляхи запобігання. Кваліфікаційний поділ праці, основні напрямки його вдосконалення. Кооперація праці на підприємстві, її сутність, значення та форми.

Література: 4,13,14,17, 20

Тема 3. Трудовий процес як основний об’єкт організації праці

Виробничий процес: сутність, класифікація та складові. Технологічний процес: сутність, та вимоги до проектування технологічний процесів. Трудовий процес як невід’ємна складова виробничого процесу. Класифікація трудових процесів та особливості їх організації.

Література:1,2,3,9, 20

Тема 4. Організація, планування та обслуговування робочих місць

Поняття робочого місця, робочі зони. Роль робочого місця в організації праці. Класифікація робочих місць і особливості їх організації. Спеціалізація робочих місць. Універсальні робочі місця особливості їх організації.

Література:9,10,12, 20

Тема 5. Атестація робочих місць

Атестація робочих місць, мета та завдання. Автоматизовані документи, які використовують при проведенні атестації робочих місць. Аналіз і оцінка технічного рівня робочого місця.

Література:13,19,20

Тема 6. Охорона і безпека праці

Поняття умов праці. Чинники, які формують умови праці. Класифікація

умов праці. Елементи умов праці, їх сутність. Сутність, функції, принципи охорони праці на виробництві. Нормативно-правова база охорони праці. Засоби захисту працівників від шкідливих і небезпечних умов праці. Сутність, причини і наслідки виробничий травматизму і професійної захворюваності.

Література: 4, 6, 14, 20

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про колективні договори і угоди" затверджений ВРУ від 01.07.1993 № 3356-ХІІ (редакція від 01.01.2015, підстава 77-19);
2. Закон України "Про оплату праці" затверджений ВРУ від 24.03.1995 № 108/95-ВР (редакція від 16.01.2016, підстава 848-19);
3. Закон України "Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)" затверджений ВРУ від 03.03.1998 № 137/98-ВР (редакція від 07.11.2012, підстава 5458-17)/
4. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII (редакція 24.02.2016, підстава 955-19).
5. Трудовий Кодекс України від 26 грудня 2014 р. № 1658. Проект закону України. – НР - ЛІГА. - <http://hrliga.com>.
6. Данюк В.М. Організація праці менеджера: Навч. посіб. -К.: КНЕУ, 2006, - 290 с.
8. Дячун О. В. Організація, нормування та оплата праці: навч. посіб. / О. В. Дячун. — Л.: Афіша, 2001. — 220 с.
9. Калина А. В. Организация и оплата труда в условиях рынка (аспекты эффективности) : учеб. пособ. / А. В. Калина . — 3-е изд., перераб. и доп. — К. : МАУП, 2001. — 279 с.
10. Складарская В.А. Организация, нормирование и оплата труда на предприятии: Учебник/ В.А.Складарская. – М.:Издательство торговая корпорация «Дашков и К», 2011 -324 с.
11. Бухалков М.И. Организация и нормирование труда: Учебник для вузов.- М.:ИНФРА-М, 2007.- 460 с.
12. Шнитин Ю.В. Организация, нормирование и оплата труда на предприятиях отрасли: Учебное пособие.- СПб.: Издательство СПбГПУ, 2003.- 524с .
13. Сысоев И.П., Муха Е.Н. Организация труда: Конспект лекций.-Витебск, 2007 .- 286 с.
14. Ляш О.І., Гринкевич С.С. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч. посіб./О.І. Ляш, С.С.Гринкевич. –К.:Знання, 2010.- 476с
15. Колот А. М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу. — К.: КНЕУ, 1998.
16. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручник. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2007. – 559 с.
17. Петрович Й. М., Захарчин Г. М., Буняк С. О. Організація виробництва: Практикум. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 336 с.
18. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ, Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.
19. Економіка та організація виробництва: Підручник/ За ред.. В.Г.Герасимчука, А.Е.Розенплентера. - К. :Знання, 2007.- 678с.
20. Організація праці: навчальний посібник / Н. Й. Реверчук, О. С. Дзямучич (гриф МОН) - К.: УБС НБУ, 2013. –186 с.

АУДИТ ПЕРСОНАЛУ

Тема 1. Сутність аудиту

Передумови виникнення аудиту, історичні аспекти формування аудиторської діяльності в Україні та світі. Сутність аудиту, об'єкти та суб'єкти аудиту, користувачі аудиторських висновків, відмінність аудиту від ревізії. Методи аудиту. Напрями аудиторської діяльності. Фінансовий аудит. Державний аудит.

Управлінський аудит. Завдання управлінського аудиту. Процес управлінського аудиту.

Сутність екологічного аудиту організації, об'єкти, суб'єкти і принципи екологічного аудиту, еколого-аудиторська діяльність, мета та основні завдання екологічного аудиту. Сфери проведення екологічного аудиту. Види екологічного аудиту.

Література: 1, 4, 6.

Тема 2. Аудит персоналу

Історичні аспекти формування управлінського аудиту в Україні та світі. Підходи до визначення аудиту персоналу, мета аудиту персоналу, завдання аудиту персоналу, об'єкти та суб'єкти аудиту персоналу.

Напрями аудиту персоналу, класифікація типів аудиту персоналу, види аудиту персоналу. Аудит роботи служб управління персоналом. Аудит лояльності персоналу.

Основні засади аудиту розвитку персоналу. Напрями професійного розвитку персоналу. Аудит винагород.

Література: 2, 4, 6, 7.

Тема 3. Аудит робочих місць

Основні засади функціонування системи управління охороною праці. Основні елементи системи управління охороною праці в організації (політика, організація, планування і реалізація, оцінка, удосконалення). Аудит умов праці, безпеки та здоров'я. Мета аудиту умов праці. Причини виникнення нещасних випадків. Типові запитання аудитора для здійснення оцінки виконання програм безпеки і здоров'я. Аудит робочих місць. Опис робочого місця. Етапи оцінки придатності робочого місця до користування. Опитувальний лист для працівників в контексті оцінки робочого місця. Програма проведення аудиту робочих місць.

Література: 2, 7, 9.

Тема 4. Аудит інтелектуального капіталу

Сутність інтелектуального капіталу. Структура інтелектуального

капіталу. Людський капітал. Структурний капітал. Споживчий капітал. Вартісна оцінка інтелектуального капіталу. Етапи аудиту інтелектуального капіталу.

Література: 2, 4, 6, 7.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аудит: підручник / за загальною редакцією д.е.н., професора Петрик О.А. – К: КНЕУ .- 2015. – 504 с.
2. Аудит и контроллинг персонала: Учеб. пособие / Ю.Г. Одегов, Т.В. Никонова.- М.; Альфа-прес. - 2013.- 672 с.
3. Артюх О.В. Концептуальні напрямки аудиту управлінської діяльності // О.В. Артюх. – Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – випуск 3 (46), ч.2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [file:///C:/Users/VIP/Downloads/Vsed_2012_3\(2\)_3.pdf](file:///C:/Users/VIP/Downloads/Vsed_2012_3(2)_3.pdf).
4. Закон України "Про аудиторську діяльність" від 22.04.1993 № 3125-ХП зі змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
5. Закон України "Про екологічний аудит" від 24.06.2004 № 1862-IV зі змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1862-15>.
6. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. – К: Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України. – 2015. – ч. 1, 2,3 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf.
7. Облік, аналіз і аудит персоналу: навчальний посібник / Г.В. Назарова, С.В. Мішина, В.І. Отенко та ін. – Х.: ХНЕУ, 2011. – 260 с.
8. Рак Н.Є. Оцінка лояльності персоналу як важливий аспект управління персоналом в умовах євроінтеграції / Н.Є. Рак // Вісник Університету банківської справи. – 2015. - № 1 (22). - с. 151-158.
9. Социальный аудит: учебное пособие / А.А. Шулуc, Ю.Н. Попов. – М: Академический портал. – 2008. – 620 с.
10. Управленческий аудит: персонал / Т.В. Никонова, С.А. Сухарев; Ред. Ю.Г. Одегов.- М: Экзамен, 2002. - 224 с.

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Тема 1. *Методологічні аспекти управління персоналом*

Мета та основні методи управління персоналом. Використання соціологічних, соціально-психологічних методів в управлінні персоналом організації. Теорії людських ресурсів, людського та соціального капіталів в менеджменті персоналу.

Література: 1,7,9, 10,14,15

Тема 2. *Соціально-психологічні аспекти управління персоналом*

Людина в системі соціальних взаємовідносин. Соціальні взаємодії. Конфлікти та управління ними. Соціальний розвиток у виробничих колективах. Трудова дисципліна та особливості її реалізації. Дисципліна праці та особливості її формування в фінансово-кредитних установах. Соціально-трудова конфлікти.

Література: 9, 14,15.

Тема 3. *Служба персоналу і кадрове діловодство*

Кадрова служба: правові та економічні аспекти функціонування. Функції кадрової служби. Процедури найму та звільнення працівників. Роль кадрової служби в управлінні персоналом. Кадрова служба та кадрова політика. Кадрове діловодство: завдання, зміст роботи, використання ІКТ. Кадрова безпека підприємства.

Література: 1,2,9,10,14,15

Тема 4. *Розвиток персоналу*

Об'єктивна необхідність постійного розвитку персоналу. Мета, завдання та соціально-економічне значення розвитку персоналу. Підготовка та підвищення кваліфікації кадрів. Первинна професійна підготовка кадрів. Післядипломне навчання керівників та спеціалістів. Система неперервної освіти в умовах економіки знань.

Література: 7,8, 9,14,15

Тема 5. *Управління процесами руху персоналу*

Мобільність персоналу: суть, форми, особливості в сучасних умовах. Організація професійно-кваліфікаційного просування виробничого персоналу. Формування резерву керівників. Особливості руху персоналу в умовах глобалізації.

Планування кар'єри і самоменеджмент. Службово-професійне просування персоналу.

Вивільнення персоналу. Види звільнень. Горизонтальні та вертикальні

переміщення персоналу в організації. Показники плинності та стабільності кадрового складу, методи їх вимірювання. контроль якості персоналу.

Література:1,2,3,8,9, 14.

Тема 6. Оцінювання та мотивація персоналу

Оцінка персоналу в системі управління людськими ресурсами. Суть, види, функції та принципи оцінки персоналу. Методи та процедура оцінки персоналу. Соціально-психологічна оцінка керівників і спеціалістів. Атестація керівників і спеціалістів. Використання результатів оцінки персоналу в реалізації планів кар'єри. Посилення мотивації праці як результат оцінки персоналу. Матеріальна, трудова та статусна мотивація. Соціальна мотивація праці.

Література:9,11,14,15.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України “ Про зайнятість населення. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 24, ст.243.
- 2.Закон України “Про оплату праці” від 24 березня 1995 р. / Закони про працю. - К., 1997. - с. 173 - 180.
- 3.Постанова Кабінету Міністрів України “Про впорядкування застосування контрактної форми трудового договору” від 27 квітня 1994 р. № 170 / Закони про працю. - К., 1997. - с. 149 - 153.
4. Постанова Кабінету Міністрів України “Про трудові книжки працівників” від 19 березня 1994 р. № 301 / Закони про працю. - К., 1997. - с. 159 - 160.
5. Богиня Д, Семикіна О.С. Ментальний чинник в сфері праці. – К.: Норд, 2003 , 312 с.
6. Виноградський М.Д., Беляєва С.В., Виноградська А.М., Шкапова О.М. Управління персоналом: Навч. Посіб.- К.: ЦНЛ, 2006. – 504 с.
7. Менеджмент персоналу: Навчальний посібник / [Ізюмцева Н.В., Кравченко І.С., Маренич А.І., Семів Л.К., Семів Р.А.]– Київ: УБС НБУ, 2011. – 286 с.
8. Наука управляти: з історії менеджменту. Хрестоматія/ Упоряд. І. О. Слепов.- К.: ЦНЛ, 2004 – 470с.
9. Никифоренко В.Г Управління персоналом: Навчальний посібник. 2-ге видання, виправлене та доповнене. – Одеса: Атлант, 2013 р. – 275 с.
- 10.Результати науково-дослідної теми „Удосконалення управління людськими ресурсами в структурних підрозділах НБУ в умовах економіки знань” (виконувалась на замовлення УБС НБУ, завершена у 2009 р.).
- 11.Семів Л.К. Регіональна політика людський вимір: Монографія. – Львів: ІРД НАН України, 2004 – 392с.
- 12.Тарнавська Н. П.,Пушкар Р. М. Менеджмент теорія і практика.- Тернопіль: Вид-во ТАНГ, 2005 – 492с.
- 13.Управління персоналом в умовах економіки знань. Монографія. Університет банківської справи НБУ. Редкол.: відпов. редактор Л.К.Семів. – К.: УБС НБУ, 2011. - 480 с.
- 14.Управління персоналом: підручник / [В.М. Данюк. А.М. Колот, Г.С. Суков та ін.]; за заг. та наук. ред. к.е.н., проф. В.М. Данюка. — К.: КНЕУ; Краматорськ: НКМЗ, 2013. — 666с.

Програма
співбесіди для іноземців та осіб без громадянства
для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю
073 Менеджмент» (спеціалізації «Бізнес-адміністрування» та
«Управління фінансово-економічною безпекою»)

ЕКОНОМІКА

Тема 1. Предмет, завдання економічної науки та її місце серед інших наук

Основна проблема економічного життя суспільства та економічної науки: обмеженість ресурсів та безмежність потреб. Суб'єкти та об'єкти економічних відносин.

Еволюція поглядів на предмет економічної науки. Етапи і засоби (інструменти) економічного дослідження.

Економічні закони: зміст та відмінності від законів природи

Завдання економічної науки та її роль у житті окремої людини і суспільства.

Зв'язки економічної науки з іншими науками

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема.2. Зміст основних економічних процесів та явищ

Виробничі ресурси: земля, праця, капітал, здатність до підприємницької діяльності, інформація

Продукт (результат) економічної діяльності: його структура та призначення

Ефективність: економічний зміст та оцінка

Технологічні уклади виробництва: реміснича технологія, машинне виробництво, автоматизоване виробництво та нова економіка знань.

Виробництво: організаційні форми, структура та інфраструктура

Споживання: зміст та структура

Розподіл та обмін: основні форми та структура

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 3. Споживач в економіці: його поведінка та особливості вибору

Споживач як основний суб'єкт сучасної економіки.

Потреби споживача: зміст та класифікації. Розвиток і безмежність потреб.

Споживчі блага як засіб задоволення потреб. Структура споживчих благ, Корисність споживчого блага і способи її оцінки. Граничне споживче благо і гранична корисність.

Закон спадної граничної корисності.

Бюджет споживача

Ознаки раціонального споживача. Закон (правило) оптимізації корисності споживача.

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 4. Проблема обмеженості ресурсів та вибору виробника

Прояви обмеженості виробничих ресурсів. Відтворювані та невідтворювані ресурси. Виробничі можливості.

Повна зайнятість ресурсів і повний обсяг виробництва.

Альтернативні варіанти використання ресурсів. Крива виробничих можливостей.

Поняття граничної норми заміщення. Альтернативна вартість.

Ознаки раціонального виробника. Правило співставлення граничної виручки та граничних витрат ресурсів. Закон спадної продуктивності факторів виробництва

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 5. Економічні системи. Особливості економічного кругообігу

Сутність та основні елементи економічної системи: економічні суб'єкти, способи координації діяльності, відносини власності.

Зміст економічного кругообігу.

Ринкова, командна, мішана економіка: принципи організації, схеми кругообігу.

Зв'язок економічної ефективності і соціальної справедливості.

Форми (моделі) ринкової економіки: ліберальна ринкова, соціальне ринкове господарство, демократичний соціалізм, модель «по один бік плану й ринку»

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 6. Ринкове вирішення основних проблем економіки: що, як, для кого виробляти

Явище «голосування грошима» у ринковому вирішенні питання «що виробляти»

Конкуренція виробників і мінімізація витрат у вирішенні питання «як виробляти»

Доходи споживачів у вирішенні питання «для кого виробляти»

Сутність ринкового саморегулювання, принцип «прихованої руки» ринку.

Зміст ринкової конкуренції та її роль в організації ринкової економіки.

Переваги та обмеження ринкового саморегулювання

Принципові відмінності досконалої конкуренції від інших форм організації ринку

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 7. Основні параметри ринку: попит, пропозиція, ринкова ціна

Ціна (цінність), витрати (вартість) та корисність. Ціна як результат ринкової взаємодії виробників та споживачів.

Ринковий попит: зміст, функція попиту від ціни. Ефект доходу та заміщення

Крива індивідуального попиту.

Ринкова пропозиція: зміст, функція пропозиція від ціни. Ефект перерозподілу та залучення гірших ресурсів. Крива індивідуальної пропозиції.

Нецінові чинники попиту та пропозиції. Графічне відображення впливу.

Ціна ринкової рівноваги. Зміст, графічне відображення.

Надлишок виробника і споживача.

Роль рівноважної ціни у ринковому саморегулюванні.

Причини та наслідки неринкового ціноутворення

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 8. Еластичність попиту і пропозиції та застосування знань про еластичність

Економічний зміст еластичності попиту за ціною. Особливості розрахунку показника еластичності попиту.

Чинники, що впливають на еластичність попиту за ціною.

Економічний зміст еластичності пропозиції за ціною. Особливості розрахунку показника еластичності пропозиції. Чинники еластичності пропозиції.

Врахування еластичності при ціноутворенні, оподаткуванні та формуванні торгівельних відносин з іншими країнами

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 9. Гроші як інструмент ринкової економіки

Сутність грошей. Зміст функцій засобу обігу, платежу, міри вартості та засобу нагромадження. Види грошей за матеріальними носіями: монети, паперові, чек, вексель, кредитна картка.

Готівкові та депозитні гроші. Сучасні електронні гроші. Форми міжнародних грошей

Грошова маса: показники M0, M1, M2, M3.

Суспільна корисність та купівельна спроможність грошей. Чинники, що визначають купівельну спроможність грошей

Стійкість національних грошей та курс національної валюти

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 10. Ринкова структура: особливості різних ринків

Структурні елементи національного ринку.

Ринок товарів та послуг: суб'єкти ринку та його сучасна організація.

Спільні ознаки ринків виробничих ресурсів: праці, капіталів землі

Ринок праці: об'єкт купівлі – продажу, суб'єкти ринку, ціна ринку праці. Попит і пропозиція на ринку праці.

Ринок капіталу як ринок кредитних ресурсів та фізичного капіталу: об'єкти купівлі – продажу, суб'єкти ринку. Ціна ринку капіталу. Попит і пропозиція на ринку капіталу.

Ринок землі: об'єкти купівлі – продажу, суб'єкти ринку. Ціна ринку землі. Попит і пропозиція на ринку землі.

Ринок інформації: об'єкти купівлі – продажу, суб'єкти ринку. Особливості формування попиту і пропозиції на ринку інформації.

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 11. Доходи у ринковій економіці

Доход як ціна ринку виробничих ресурсів (праці, капіталу, землі). Загальне правило ринкового формування доходів.

Рента – дохід власника земельних ресурсів. Види ренти. Ціна землі.

Чинники диференціації заробітної плати. Роль уряду та профспілок у формування заробітної плати. Типові системи заробітної плати

Чинники диференціації позичкового відсотку на ринку кредитних ресурсів.

Особливості формування доходу власників цінних паперів. Курс акції.

Дохід від інвестицій на ринку фізичного капіталу. Дисконткування вартості доходу від інвестування у бізнесовий проект

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 12. Визначальні риси та особливості підприємницької діяльності

Підприємництво як особливий вид діяльності: функції підприємця.

Доход і ризик у підприємстві

Підприємництво і суспільний прогрес. Інтереси підприємця, громади та суспільства: відмінності та сучасні способи гармонізації

Види підприємництва: виробниче, комерційне, посередницьке, фінансове. Підприємництво у інформаційній сфері.

Підприємства різних форм власності. Приватна, колективна та державна власність.

Організаційні форми підприємств приватної власності: одноосібні володіння, партнерства, корпорації.

Організаційні форми колективних підприємств: виробничі, збутові, споживчі кооперативи, кредитні спілки.

Організаційні форми підприємств державної власності: комунальні та загальнодержавні.

Переваги та обмеження різних організаційних форм підприємств приватної, колективної та державної власності.

Малі, середні та великі підприємства: переваги та обмеження. Сектор малого та середнього бізнесу у сучасній економіці

Прибуткові та неприбуткові підприємства.

Структура національної економіки за формами власності та організаційними формами підприємств.

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 13. Досягнення мети підприємницької діяльності

Виробнича функція. Двофакторна виробнича функція Кобба – Дугласа: економічний зміст та графічна інтерпретація.

Технологія і виробнича функція

Ефект від масштабу і виробнича функція

Економічні витрати та їх складники: явні та неявні витрати.

Зв'язок доходів та витрат. Валовий доход (загальний виторг) TR. Нормальний прибуток як елемент неявних витрат. Бухгалтерський та економічний прибуток.

Постійні (FC), змінні (VC) витрати: визначеність та структура. Загальні витрати (TC). Середні постійні (AFC), змінні (AVC) та загальні (ATC) витрати. Графічна ілюстрація динаміки постійних, змінних, загальних та середніх витрат.

Граничні витрати (MC): кількісна визначеність та графічна ілюстрація динаміки.

Максимізації економічного прибутку підприємства. Визначення максимального прибутку за порівняння загального виторгу (TR) та загальних витрат (TC)

Визначення максимального прибутку за порівняння граничного виторгу (MR) та граничних витрат (MC). Закон максимізації прибутку: $MC = MR$.

Інші (крім змін обсягів виробництва) способи збільшення прибутку підприємства.

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 14. Організація діяльності підприємства

Фінансування підприємства. Фінансові ресурси. Джерела внутрішніх та зовнішніх фінансових ресурсів підприємства.

Баланс підприємства як джерело інформації про фінансові ресурси та майно підприємства. Зміст основних статей балансу.

Звіт про фінансові результати як джерело інформації про успішність діяльності підприємства

Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства: прибутковість капіталовкладень та рентабельність.

Взаємозв'язки підприємств та банків. Умови та порядок надання підприємству банківської позики. Явище застави.

Обґрунтування економічної доцільності банківської позики.

Сподіваний прибуток та ризик у діяльності підприємства. Мінімізація ризику і страхування. Види ризиків підприємства

Відносини між страховою компанією (страховиком) та підприємством (страхувальником). Страховий договір, страховий внесок та страхове відшкодування.

Підприємство як емітент (продавець) на фондовому ринку. Переваги та обмеження випуску акцій і облігацій для підприємства – емітента.

Підприємство як покупець на фондовому ринку. Формування портфелю цінних паперів.

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 15. Основні прояви цілісності національної економіки

Загальна рівновага національної економіки. Відповідність сукупних доходів і витрат, сукупного попиту і пропозиції.

Кейнсіанська та неокласична аргументація механізму формування загальної рівноваги

Міжнародні принципи національного рахівництва.

Визначення обсягу кінцевого продукту національного виробництва (валового внутрішнього продукту - ВВП) за різними методами. ВВП та валовий національний дохід (ВНД).

Національне споживання та національне заощадження.

Використання ВВП, інших показників у міжнародних порівняннях

Номинальний та реальний ВВП: зміст і особливості розрахунку. Дефлятор ВВП як показник рівня цін.

Циклічність як форма руху національної економіки. Види циклів та основні причини економічних коливань. Криза у національній економіці

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 16. Безробіття та інфляція як наслідки порушення загальної економічної рівноваги

Безробіття як результат порушення рівноваги на ринку праці. Оцінка рівня безробіття. Види безробіття: фрикційне структурне, циклічне (кон'юнктурне). Повна зайнятість і природне безробіття.

Пояснення безробіття на кейнсіанських та неокласичних засадах.

Наслідки безробіття для економіки та суспільства. Оцінка втрат від безробіття за законом Оукена.

Засоби обмеження безробіття.

Інфляція як результат порушення рівноваги товарного ринку. Оцінка рівня інфляції. Індекс цін та темп інфляції.

Види інфляції за ознаками темпу та очікування.

Інфляція за основною причиною виникнення: попиту, витрат, грошей

Наслідки неочікуваної інфляції

Антиінфляційні заходи

Зв'язок інфляції та безробіття. Модель кривої Філіпса

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 17. Роль уряду у регулюванні національної економіки

Невдачі (обмеження) ринку як причина державного регулювання економіки.

Напрямки урядового регулювання економіки: корегування розподілу ресурсів, перерозподіл доходів і багатства, захист конкуренції, контроль за рівнем безробіття та інфляції

Суспільні блага. Види суспільних благ та роль уряду у їх створенні.

Позитивні та негативні зовнішні ефекти та роль уряду у їх регулюванні.

Уряд у системі економічного кругообігу як власник, виробник і споживач

Невдачі (обмеження) уряду: брак інформації, інструментів контролю ринку, та впливу на бюрократію.

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 18. Фінансове регулювання економіки. Державний бюджет

Зміст фінансової політики уряду: цілі та інструменти

Податкова система. Види податків, суб'єкти, об'єкти та принципи оподаткування. Податкові пільги

Позитивні та негативні наслідки оподаткування. Об'єктивна межа оподаткування. Модель кривої Лафера

Інші (крім податків) надходження до державного бюджету

Видатки державного бюджету: основні елементи та їх призначення. Роль видатків у стимулюванні економіки

Балансування державного бюджету. Дефіцит (профіцит) бюджету. Державний борг.

Безпечна межа дефіциту державного бюджету та державного боргу

Роль міністерства фінансів, Казначейства у організації фінансової системи країни

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 19. Грошове регулювання економіки. Стійкість національних грошей

Зміст грошової політики уряду: цілі та інструменти.

Попит на гроші та пропозиція грошей. Регулювання урядом пропозиції грошей. Грошовий мультиплікатор.

Банківська система країни як об'єкт урядового регулювання. Роль Національного (центрального) банку у регулюванні банківської системи країни.

Урядова політика «дорогих» та «дешевих» грошей

Сутність монетаристського підходу до грошової політики. Правила грошового регулювання

Інструменти та урядові заходи з забезпечення стійкості національних грошей

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 20. Світове господарство та основні закономірності розвитку світової економіки

Світове господарство: зміст та основні етапи розвитку. Форми міжнародних економічних відносин: світова торгівля, міжнародний рух капіталів, міжнародна валютна система, міграція робочої сили, науково – технічне співробітництво та глобальна інформаційна мережа.

Суб'єкти світового господарства: розвинені країни, країни середнього рівня та країни, що розвиваються.

Закономірності поглиблення міжнародної економічної інтеграції: від угод про пільгову торгівлю до економічного союзу з єдиною політикою.

Наслідки економічної інтеграції для національної економіки.

Місце української економіки у світовому господарстві.

Глобалізація як явище кінця ХХ ст.: об'єктивні причини та наслідки.

Основні глобальні проблеми: вичерпання ресурсів, забруднення довкілля, поглиблення нерівності між країнами

«Великі» та «малі» економіки у процесах глобалізації

Переваги глобалізації: використання сучасних технологій, урізноманітнення споживання, вища темпи економічного зростання

Основні загрози глобалізації: глобальні економічні (фінансові) кризи, втрата керованості національних економік та національної ідентичності.

Способи протидії загрозам глобалізації

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 21. Світова торгівля та міжнародна валютна система

Міжнародний поділ праці як передумова світової торгівлі.

Сучасний стан світової торгівлі: світові лідери і аутсайдери

Причини міжнародної торгівлі за теорією абсолютних та відносних переваг

Торговий баланс країни. Основні чинники експорту та імпорту

Обмеження міжнародної торгівлі: основні причини та наслідки. Урядова політика протекціонізму та лібералізму. Форми торгівельних обмежень.

Етапи розвитку СОТ як прояв лібералізації зовнішньої торгівлі. Основні вимоги до членів СОТ. Переваги та обмеження членства в СОТ.

Європейська інтеграція. Етапи розвитку та сучасні тенденції у Європейському Союзі (ЄС)

Міжнародна валютна система: міжнародна ліквідність, валютні ринки, механізми встановлення валютних курсів, міжнародні інститути валютного регулювання

Еволюція міжнародної валютної системи: система золотого стандарту, система золотовалютного стандарту, система регульованих плаваючих валютних курсів

Європейська валютна система у ХХІ ст. Форми міжнародних грошей: СДР та Євро.

Формування валютного курсу: режими плаваючих та фіксованих курсів.

Чинники впливу на курс валюти за плаваючого режиму.

Вплив змін курсу національної валюти на умови зовнішньої торгівлі

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 22. Міжнародний рух капіталів. Участь у міжнародних фінансово – кредитних організаціях та науково – технічному співробітництві

Необхідність міжнародного руху капіталів.

Форми міжнародного руху капіталів: міжнародний кредит та іноземне інвестування.

Міждержавні, міжнародних організацій та приватні міжнародні кредити.

Прямі та портфельні іноземні інвестиції. Міжнародні компанії у іноземному інвестуванні.

Діяльність міжнародних організацій - МВФ, Світового банку, ЄБРР, Європейського інвестиційного банку тощо – у забезпеченні міжнародного руху капіталів

Платіжний баланс країни. Рахунок руху капіталу у платіжному балансі

Причини виникнення та основні форми міжнародного підприємництва та науково – технічного співробітництва

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник: у 2 кн. / [С. М. Панчишин, П. І. Островерх, В. Б. Буняк та ін.] ; за ред. С. Панчишина, П. Островерха; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Екон. ф-т. – 2-ге вид., випр. і допов. – Київ: Знання, 2014.
2. Ватаманюк О. Мікроекономіка. Навчальний посібник. - Львів: вид-во Львівського ун-ту, 2005 - 160 с.
3. Гальчинський А., Єщенко П. Економічна теорія. – Вища школа, 2007. – 503 с.
4. Економічна енциклопедія: У трьох томах. / Редкол.: ... С.В.Мочерний (відп. ред.) та ін. - К.: Видавничий центр „Академія”, 2000.
5. Єщенко П.С. Економіка для всіх. – К.: Вища шк., 2009. – 478 с.
6. Управління персоналом: підручник / [В.М. Данюк. А.М. Колот, Г.С. Суков та ін.]; за заг. та наук. ред. к.е.н., проф. В.М. Данюка. — К.: КНЕУ; Краматорськ: НКМЗ, 2013. — 666с.
7. Мікроекономіка: підручник/ [А.П.Наливайко, Л.А. Азьмук, П.Г. Банщиков та ін.]; за наук. ред. А.П. Наливайка.- К.:КНЕУ, 2011. - 446 с.